Όχι στρεβλώσεις για τις... στρεβλώσεις

> *Οι κυβερνητικές παρεμβάσεις μπορεί να φέρουν την ύφεση πιο κοντά, λέει παγκοσμίου κύρους σύμβουλος*

ΤΗΣ ΟΛΒΙΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Τρεις είναι οι άξονες στους οποίους μια οικονομία, πρέπει να στηριχθεί, ανεξάρτητα από το μέγεθος της, για να προστατευθεί από οικονομικές κρίσεις όπως η σημερινή και να αναπτυχθεί σωστά σε ένα παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον, είναι η υιοθέτηση ενός ανοικτού πλαισίου ανταγωνισμού εμπορικού περιβάλλοντος, η προώθηση ανταγωνιστικών αγορών στο έδαφός τους και η προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων. Πέραν τούτου, βασικό συστατικό μιας επιτυχημένης οικονομίας είναι η ελάχιστη ρύθμιση και κρατική παρέμβαση στην αγορά, με παράλληλο αυστηρό έλεγχο. Τη σημερινή κρίση, τα αίτιά της πέραν από τα ορατά και το τι μέλλει γενέσθαι, σχολιάζει και αναλύει σε συνέντευξή του στον «Φ», ο Αμερικανός δικηγόρος και σύμβουλος πολυεθνικών εταιρειών σε θέματα εμπορίου και ανταγωνισμού, Shanker A. Singham. Αντικρούοντας τα επιχειρήματα που προβάλλουν η Αμερικανική και ευρωπαϊκές κυβερνήσεις για την παρούσα παρέμβασή τους στην αγορά, διαμέσου χρηματοδοτήσεων, ο κ. Singham υποστηρίζει ότι η απάντηση στην παρούσα κρίση είναι η περαιτέρω ελευθεροποίηση των αγορών και όχι ο προστατευτισμός. Παράλληλα τονίζει ότι εάν δεν αλλάξει ο τρόπος αντιμετώπισης της κρίσης και εάν δεν διορθωθούν οι τωρινές στρεβλώσεις της αγοράς. η παγκόσμια οικονομία θα εισέλθει σε πλήρη ύφεση.

Sh. A. Singham: Να υποβοηθηθεί η αγορά να παράξει πλούτο για όλους

Ποια είναι η ρίζα της παρούσας παγκόσμιας χρηματοοικονομικής κρίσης κατά την άποψη σας;

Υπάρχουν πολλές αιτίες για την παρούσα κρίση. Ωστόσο, πιστεύω ότι πρέπει να την μελετήσει κανείς πιο συστηματικά από ό,τι φαίνεται ότι είναι διατεθειμένος να το πράξει ο κόσμος σήμερα.

Ευρέως μιλώντας, έχουμε δώσει το πράσινο φως σε στρεβλώσεις της αγοράς που επιβάλλονται από τις κυβερνήσεις. Ήταν οι στρεβλώσεις αυτές που οδήγησαν στην τεράστια αύξηση της ζήτησης από την Κίνα ειδικά για πρώτες ύλες για να εφοδιάσει την βιομηχανική της επανάσταση. Η ζήτηση αυτή πίεσε σημαντικά το δολάριο και το οδήγησε σε εξαιρετική πτώση και σε αύξηση στο μεταφορικό κόστος. Όταν το μεταφορικό κόστος ανέβηκε όσο υψηλά μπορούσε, αυτό αποτελούσε πραγματικό πρόβλημα για την παγκοσμιοποίηση την οποία περιορίζουν η αποτελεσματικότητα και το συγκριτικό πλεονέκτημα (και συνεπώς εξαρτάται από το χαμηλό μεταφορικό κόστος). Την ίδια ώρα οι στρεβλώσεις, όπως αυτές του καρτέλ του ΟΠΕΚ, δεν βοήθησαν στην επίτευξη μιας ανταγωνιστικής και αποτελεσματικής αγοραίας τιμής για το πετρέλαιο. Κι όλα αυτά πίεσαν τις πολυεθνικές εταιρείες να μειώσουν τα κέρδη τους, κάτι που φυσικά πίεσε προς τα κάτω τις αξίες των τίτλων των μετόχων και την εξαργύρωση μετοχών.

Επίσης, είχαμε μια φούσκα στην αγορά στέγης στις ΗΠΑ, την οποία πυροδότησαν εν μέρει οι περαιτέρω κυβερνητικές στρεβλώσεις. Οι στρεβλώσεις αυτές αφορούν το όλο και μεγαλύτερο μέγεθος των αγορών που έγιναν. Τα ενυπόθηκα δάνεια που έδιναν οι τράπεζες με βάση κυβερνητικούς νόμους και κανονισμούς, αγοράζονταν με ενθουσιασμό από εταιρείες που χρηματοδοτούσε η κυβέρνηση όπως η Fannie Mae και η Freddie Mac. Στη συνέχεια, οι τράπεζες επενδύσεων αγόραζαν και τιτλοποιούσαν τα δάνεια αυτά χωρίς να περιλαμβάνουν στις εκτιμήσεις τους το γεγονός ότι η οποιαδήποτε αξία τους εξαρτιόταν από τις κυβερνητικές στρεβλώσεις που βοήθησαν στη δημιουργία τους. Σίγουρα, οι τράπεζες επενδύσεων έχουν το δικό τους μερίδιο ευθύνης, αλλά για το γεγονός ότι ήταν ανόητες και δεν κατάφεραν να δώσουν την κατάλληλη προσοχή στον ρόλο που διαδραμάτισε η κυβέρνηση όταν δημιούργησε τις κατηγορίες των περιουσιακών στοιχείων αυτών και όχι εξαιτίας της λαιμαργίας τους, όπως συχνά υποστηρίζουν πολλοί. Είναι σημαντικό ότι η παρούσα οικονομική δυσκολία προέκυψε και από τους δυο πιο πάνω παράγοντες μαζί και όχι μόνο από τον έναν. Η επίπτωση της εξυπηρέτησης της ζήτησης από την Κίνα και την Ινδία θα έχει αντίκτυπο και μετά το τέλος της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Η χρηματοπιστωτική κρίση θα πυροδοτήσει μια συγκρατημένη κατάρρευση της ζήτησης στην αγορά.

Ποιος ήταν ο ρόλος των αναδυόμενων αγορών, οι οποίες έγιναν σημαντικός παίκτης στην παγκόσμια οικονομία όπως η Κίνα και η Ινδία, στην παρούσα κρίση;

Ανεξάρτητα με αυτό που έχω πει για τις αναδυόμενες αγορές που στρεβλώνουν τις δικές τους αγορές, είναι αλήθεια ότι η εμφάνιση των χωρών BRIC ως επίσης άλλων μεγαλύτερων αναπτυσσόμενων χωρών έχει την δύναμη να μεταμορφώσει την παγκόσμια οικονομία. Με την υιοθέτηση πολιτικών, που στην ουσία ενδυναμώνουν τα δισεκατομμύρια ατόμων που ζουν στις αγορές αυτές, μπορούμε σίγουρα να βάλουμε την παγκόσμια οικονομία σε μια γρήγορα αναπτυσσόμενη πορεία. Ωστόσο, παρόλο που η γενική τάση είναι ανοδική, βλέπουμε ότι οι οικονομίες αυτές περιέχουν ορισμένες έμφυτες στρεβλώσεις της αγοράς και περιορισμούς που επιβάλλει ο δημόσιος τομέας στο εμπόριο, που είναι κατά του ανταγωνισμού. Ένα μέρος αυτής της τεχνητής αύξησης της ζήτησης για ορισμένες πρώτες ύλες, οδηγούν σε τεχνητή αύξηση της προσφοράς ορισμένων άλλων προϊόντων που χρησιμοποιούν αυτές τις πρώτες ύλες, οδηγώντας συνεπώς σε μια αύξηση της τιμής των βασικών καταναλωτικών προϊόντων. Κάτι τέτοιο ασκεί πιέσεις στους εγχώριους κατασκευαστές σε άλλες χώρες, αυξάνει τις εκκλήσεις για τη λήψη προστατευτικών μέτρων και οδηγεί σε φούσκα. Η φούσκα σκάει όταν πυροδοτείται από ένα γεγονός, στην παρούσα περίπτωση από την κρίση, που προκαλεί επανεκτίμηση των περιουσιακών αυτών στοιχείων. Ωστόσο, οι Κινέζοι και οι Ινδοί δεν έχουν ανάγκη να φουσκώσουν τεχνητά τη ζήτηση. Η ζήτηση θα έρθει όταν ο κόσμος γίνει ένας πραγματικός οικονομικός παίκτης. Κι αυτό θα γίνει όταν απομακρυνθούν οι κυβερνητικοί περιορισμοί και όταν το εμπόριο γίνει πραγματικά ελεύθερο.

Συνεπώς, πρέπει να επικεντρωθούμε στη διασύνδεση αυτών των στρεβλώσεων της αγοράς με την εμπορική μας πολιτική και να διασφαλίσουμε ότι ενόσω εξακολουθούμε να ελευθεροποιούμε το εμπόριο και να ενδυναμώνουμε τους καταναλωτές, διασφαλίζουμε ότι οι αγορές είναι πραγματικά ανταγωνιστικές ούτως ώστε να μην αποδυναμώνονται από την αναποτελεσματικότητα των αγορών στην οποία λειτουργούν.

ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Οι παρεμβάσεις να είναι υπέρ των καταναλωτών

Σε ένα άρθρο σας στο περιοδικό Businessweek είπατε ότι το αντίδοτο στην παρούσα κρίση είναι ο ανταγωνισμός. Αυτό είναι ενδιαφέρον, διότι πολλοί οικονομολόγοι, ως επίσης διάφορες κυβερνήσεις, έδωσαν την εντύπωση ότι είναι ακριβώς η έλλειψη ελέγχου της αγοράς που οδήγησε στην κρίση. Ποια τα σχόλια σας;

Δυστυχώς οι άνθρωποι έχουν κοντή μνήμη. Ένα μεγάλο μέρος της φιλελευθεροποίησης που οδήγησε στη θεαματική οικονομική ανάπτυξη τις δεκαετίες του 80 και του 90 γεννήθηκε σαν απάντηση στην αύξηση των εκκλήσεων για συλλογική δράση, δαπάνες και αυξημένο ρόλο των κυβερνήσεων στην οικονομία. Σήμερα, είμαστε αντιμέτωποι με τις εκκλήσεις αυτές και είναι λάθος σήμερα, όπως ήταν λάθος πριν ένα αιώνα. Αυτοί που δεν γνωρίζουν την ιστορία τους είναι καταδικασμένοι να την επαναλάβουν. Αλλά ας είμαστε ξεκάθαροι με το τι σημαίνει οικονομικός φιλελευθερισμός. Δεν σημαίνει ότι οι αγορές δεν έχουν καμία ρύθμιση απολύτως. Η ρύθμιση πρέπει να είναι υπέρ του ανταγωνισμού. Υπάρχουν πολλές περιπτώσεις μονοπωλιακής δύναμης ή αποτυχίες της αγοράς που απαιτούν παρέμβαση της κυβέρνησης και ενόσω η παρέμβαση αυτή αυξάνει την ευημερία των καταναλωτών, είναι καλό πράγμα. Εκεί όπου μειώνει την ευημερία των καταναλωτών, εμφανίζονται τα προβλήματα διότι η αναποτελεσματικότητα που προκύπτει καταστρέφει τον πλούτο.

Η αναποτελεσματικότητα καταστρέφει τον πλούτο

WHO IS WHO

- ***Ο Shanker Singham επικεντρώνεται στους τομείς του αντιτράστ και στο διεθνές εμπορικό δίκαιο, περιλαμβανομένου του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου και θέματα πρόσβασης στην αγορά.***
- ***Παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες σε πολυεθνικές εταιρείες και εθνικές κυβερνήσεις για θέματα εμπορίου και ανταγωνισμού.***
- ***Είναι δικηγόρος για θέματα ανταγωνισμού και εμπορίου τόσο στις ΗΠΑ όσο και στην Ευρώπη και ξεκίνησε την καριέρα του στο Λονδίνο, στην εταιρεία Cameron McKenna.***
- ***Ήταν εισηγητής στον Υπερατλαντικό Επιχειρηματικό Διάλογο και ήταν υπεύθυνος για τον συνεταιρισμό ΗΠΑ-ΕΕ.***
- ***Έχει δώσει διαλέξεις για θέματα ανταγωνισμού και εμπορίου ανά το παγκόσμιο.***
- ***Δίδαξε μια ομάδα Αμερικανών διαπραγματευτών για το διεθνές εμπόριο διαμέσου της συνόδου κορυφής του Αμερικανικού Κέντρου στο Διεθνές Πανεπιστήμιο της Φλόριδα.***

Οι απαντήσεις του σήμερα, καθορίζουν το αύριο

Ποιες ασφαλιστικές δικλίδες θα μπορούσε να έχει ο κόσμος για να αποφύγει κρίσεις της εμβέλειας αυτής, έχοντας κατά νου τις οικονομικές κρίσεις του παρελθόντος;

Είναι ειρωνικό το γεγονός ότι παρόλο το ρόλο που έπαιξαν οι στρεβλώσεις στη δημιουργία της κρίσης, πρόκειται να εισάγουμε και άλλες στρεβλώσεις για να τη διορθώσουμε. Αυτό που πρέπει να διασφαλίσουμε είναι ότι δεν θα δημιουργηθεί ένα περιβάλλον με κινδύνους στο οποίο οι εταιρείες που λαμβάνουν κακές αποφάσεις γνωρίζουν ότι στο τέλος θα χρηματοδοτηθούν από την κυβέρνηση. Αυτό μας αποτρέπει από το να δούμε και να διορθώσουμε τις πραγματικές αιτίες της κρίσης. Εάν λάβουμε δυνατά μέτρα σήμερα για να αντιμετωπίσουμε πραγματικά τις στρεβλώσεις της παγκόσμιας αγοράς, που ζημιώνουν την αποτελεσματικότητα και αποτρέπουν την καινοτομία, θα είμαστε σε καλύτερη θέση να επιβιώσουμε στις καταιγίδες αυτές.

Πώς πρέπει να αντιμετωπίσουμε τις καταιγίδες

Έγιναν πλήρως ορατές οι συνέπειες της κρίσης;

Όχι οι πλήρεις συνέπειες. Το τι θα ακολουθήσει θα εξαρτηθεί πολύ από τις απαντήσεις που δίνουμε τώρα. Εάν υιοθετήσουμε περισσότερες και όχι λιγότερες κυβερνητικές στρεβλώσεις, λιγότερο ανταγωνισμό, περισσότερη κρατική παρέμβαση και περισσότερες δαπάνες, τότε πιστεύω ότι αυτό που αποτελεί σήμερα μια κακή κρίση θα μετατραπεί σε μια πλήρη ύφεση.

Ποια η άποψη σας για τον τρόπο που χειρίστηκαν η Αμερικανική και οι Ευρωπαϊκές κυβερνήσεις την κρίση; Τις θα τις συμβουλεύατε;

Δυστυχώς είμαστε σε μια θέση από όπου δεν έχουμε στην ουσία καλές επιλογές. Αυτό που γίνεται σήμερα, είναι κατά κάποιο τρόπο ένα αναγκαίο κακό. Η συμβουλή μου είναι να δούμε τις ρίζες που προκαλούν συστηματικά προβλήματα στην οικονομία και να θέσουμε προτεραιότητες κατ' επειγόντως για να διορθώσουμε τα προβλήματα αυτά. Εάν πιστεύουμε ότι μια αγορά όπου οι άνθρωποι έχουν δύναμη να δημιουργούν πλούτο και αποτελεσματικότητα, αντα-μείβεται, τότε θα δημιουργηθεί πλούτος.

Για να αλλάξουμε κλίμα αλλά στο ίδιο θέμα, πώς θα επηρεαστούν ο τουριστικός και κτηματομεσιτικός τομέας βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα;

Οι δυο αυτοί τομείς θα επηρεαστούν ξεκάθαρα από την κατάρρευση της εμπιστοσύνης. Υπάρχουν πολύ λιγότερα χρήματα για να ξοδευτούν και ο Αμερικανός καταναλωτής που στήριζε την παγκόσμια οικονομία δεν μπορεί να πάρει πιστώσεις και δεν μπορεί να ξοδέψει. Ο αντίκτυπος θα είναι πραγματικός.

Ποιοι οι κίνδυνοι να πέσει η παγκόσμια οικονομία σε μια παρατεταμένη ύφεση;

Και πάλι, αυτό εξαρτάται από τις απαντήσεις και τα σήματα που δίνουμε. Εάν η αντίδραση είναι παρόμοια με αυτήν μετά το σκάνδαλο Enron και την ρύθμιση τύπου Sarbanes-Oxley, θα καμφθεί ο ανταγωνισμός, θα χαλαρώσει ο ανταγωνισμός και θα διαβρωθεί η καινοτομία. Στην περίπτωση αυτή, οι κίνδυνοι μιας παρατεταμένης ύφεσης θα είναι υψηλοί.